

Kraków, 03. 09.2018 r.

prof. UP dr hab. Ireneusz M. Światała
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej ks. mgr. lic. Piotra Pytlowanego
pt. TROSKA O POWOŁANIA KAPŁAŃSKIE W KAZACHSTANIE OD POCZĄTKU XX
WIEKU DO 2016 ROKU. ASPEKT PASTORALNO-SOCJOLOGICZNY.

Promotor rozprawy: ks. prof. zw. dr hab. Andrzej Zwoliński

Każde powołanie kapłańskie w swej najgłębszej warstwie jest wielką tajemnicą, jest darem, który nieskończenie przerasta człowieka” – napisał św. Jan Paweł II w książce „Dar i tajemnica” (s. 7). Powołani przez Jezusa rybacy Piotr i Andrzej, Jakub i Jan, zostawili swoje łodzie i poszli za Nim. Zaufali Mu, gotowi oddać dla Niego wszystko, nawet życie. Historia powołania uczniów nad brzegiem Jeziora Galilejskiego powtarza się w każdym zakątku ziemi, w każdym czasie, w każdym pokoleniu. Tak jak wieki temu tak też i dziś Jezus nieustannie woła: Pójdź za mną.

Wspomniany Jan Paweł II w encyklice *Pastores dabo Vobis* pisze; „Powołanie kapłańskie świadczy niezłomie o prymacie łaski, stąd wolna i suwerenna decyzja Boga, powołującego człowieka, wymaga bezwzględnego uszanowania, nie może być w najmniejszym stopniu przedmiotem roszczenia ze strony człowieka ani nie można ją zastąpić jakąkolwiek ludzką decyzją. Powołanie jest darem Bożej łaski, nigdy prawem przysługującym człowiekowi, przeto „nie wolno pojmować kapłaństwa jako zwykłego ludzkiego wyróżnienia ani misji szafarza jako wybranej przez człowieka drogi życiowej”¹.

Ojciec Święty Franciszek w 2014 roku do polskich biskupów w ramach wizyty „*Ad limina Apostolorum*” zwrócił się tymi słowami: „Wraz z Wami dziękuję Panu, że w minionych dekadach powołał na polskiej ziemi wielu robotników na swoje żniwo. Wielu dzielnych i świętych polskich księży z poświęceniem pełni swoją posługę, czy to w swoich kościołach lokalnych, czy też za granicą i na misjach. Niech jednak Kościół w Polsce nadal nieustrudzenie modli się o nowe powołania do kapłaństwa! Na was, drodzy biskupi, spada

---

¹ Jan Paweł II, *Pastores dabo Vobis*. Postsynodalna Adhortacja Apostolska, 36.

zadanie zapewnienia, aby ta modlitwa przełożyła się na konkretne zaangażowanie w duszpasterstwie powołaniowym i na dobre przygotowanie kandydatów w seminariach”.

Zatem każdy papież i biskup w swojej posłudze wiele miejsca powinien poświęcić trosce o powołania kapłańskie, także papież Franciszek z całą miłością docenia prace już powołanych i ciągle zwraca się z gorącą prośbą do wiernych o modlitwę w intencji nowych powołań kapłańskich i zakonnych.

Jednakże Kościół ze swej natury jest misyjny. Przejawia się to, że słowo Boże jest głoszone w Krajach wysoko rozwiniętych, które obecnie borykają się z brakiem kandydatów do kapłaństwa a także krajami średniego rozwoju oraz ubogimi. Wszędzie tam potrzebni są kapłani, którzy będą nieść sakramenty i głosić słowo Boże. To wielkie zróżnicowanie misyjne przejawia się także w kandydatach do kapłaństwa którzy wywodzą się z różnych środowisk tak zamożnych jak i ubogich, tak terenów religijnych jak i ziem gdzie Chrystus mało jest znany. Wiek XXI szczególnie wskazuje na te różnorodności bowiem ona przekładają się na tych którzy będą kapłanami. Bogactwo jak i ubóstwo wpływa na rozwój emocjonalny, społeczny, intelektualny i duchowy. Trzeba zatem szczególnego pietyzmu, wielkiej umiejętności wychowawczej aby właśnie w Seminarium *domu ziarna*, oddzielić dobry kłos od chwastu. Taką wielką misję a zarazem specyfikę formowania młodych serc podejmuje Seminarium Duchowne w Karagandzie, Kazachstan.

To właśnie tutaj w Kazachstanie ponad 1/3 populacji deklaruje się jako chrześcijanie. Większość z nich to Rosjanie, Ukraińcy i Białorusini, którzy są wyznawcami Rosyjskiego Kościoła Prawosławnego, prowadzącego na terenie Kazachstanu okręg metropolitalny. Stanowią oni około 30% mieszkańców kraju², 1,5% mieszkańców Kazachstanu stanowią Niemcy, którzy są protestantami lub katolikami. Liczba świątyn katolickich w Kazachstanie wynosi 83 – (dane na rok 2010). Oprócz tego Kazachstan zamieszkują także większe grupy prezbiterian, Świadków Jehowy, Adwentystów Dnia Siódmego i wyznawców pentekostalizmu. Metodysci, mennonici i mormoni również mają swoich zwolenników w Kazachstanie, a rząd tego kraju uznaje te kościoły³. Ogólnie około 2% populacji należy do wyznawców różnych kościołów protestanckich.

Struktura religijna Kraju przedstawia się następująco:

---

² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kz.html>

³ <https://www.state.gov/j/drl/rls/irf/2008/108501.htm>.

islam – 70,4%, chrześcijaństwo – 24,8%, w tym: prawosławie – 21,4%, katolicyzm – 2,4%, protestantyzm – 1,0% , Świadkowie Jehowy – 0,11%, tradycyjne religie etniczne – 0,3%, buddyzm – 0,2% ⁴.

Tak wielkie zróżnicowanie religijne pokazuje jednoznacznie, że katolicyzm należy do mniejszości co sprowadza się ostatecznie do trudności rozwoju wiary, religii i powołań kapłańskich.

Struktura pracy

Autor w swojej rozprawie ukazuje jak ważną misją Kościoła Katolickiego jest kształcenie oraz formacja przyszłych kapłanów.

Rozprawa doktorska ma charakter teoretyczno-badawczy i liczy w całości 235 stron. Składa się ze wstępu, części teoretycznej, części metodologicznej, części empirycznej, w której przedstawione zostały wyniki badań. Rozprawę kończy podsumowanie oraz liczne załączniki i fotografie. Należy zwrócić uwagę na bardzo bogatą bibliografię polską jak również zagraniczną.

Autor ukazuje w swojej pracy kontekst historyczny jak i społeczny Kazachstanu, warunki polityczne i prawne jakie funkcjonują w Kościele Katolickim w Kazachstanie.

Ważnym elementem dysertacji jest zwrócenie uwagi na działalność różnych grup katolickich działających na terenie Azji Środkowej jak również trudną sytuację rodzinną i społeczną kandydatów do kapłaństwa.

Praca ukazuje monograficzne opracowanie tematyki dotyczącej troski o powołania kapłańskie oraz trudności, problemy ludzi wierzących jak i duchowieństwa na terenie Kazachstanu.

Ks. mgr lic. Piotr Pytlowany w pierwszym rozdziale, zatytułowanym, *Warunki przygotowania kandydatów do kapłaństwa na terytorium Kazachstanu przed rewolucją bolszewicką*, przedstawia szkic teologiczno-historyczny oraz niektóre fakty historyczne działalności jak również istnienia seminariów duchownych i innych placówek wychowawczych Kościoła Katolickiego w Imperium Rosyjskim. W rozdziale drugim, *Formacja kandydatów do kapłaństwa*, doktorant ukazuje obszernie warunki formacji do kapłaństwa w czasach Związku Radzieckiego analizując literaturę dotyczącą martyrologii ludzi wierzących opierając się na niektórych dokumentach wcześniej niepublikowanych. W rozdziale tym możemy prześledzić biogramy kapłanów mało znanych w Polsce jednakże mające ogromne znaczenie dla rozwoju

---

⁴ <http://archive.is/eiWsB#selection-4293.0-4325.6>.

wiary i religii. Rozdział trzeci, *Uwarunkowania formacji kapłańskiej w niezależnym Kazachstanie*, w rozdziale tym Autor skupia się na zagadnieniach bezpośrednio związanych z historią założenia i działalności Seminarium Duchownego w Karagandzie. Przedstawiona jest struktura etniczna oraz demograficzna Kazachstanu. Można uzyskać informacje na temat warunków działalności wyższych uczelni przygotowujących do formacji kapłańskiej. Ukazana jest również w tym rozdziale specyfika katolickiego seminarium duchownego w Karagandzie.

Rozdział czwarty, *Historia Międzydiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Karagandzie*, ciekawym wydaje się przedstawiona przez Autora historia seminarium duchownego w Karagandzie popartych na materiałach archiwalnych. To ważny krok w budowaniu mozaiki kształcenia przyszłych kapłanów.

Natomiast rozdział piąty, *Integralny charakter formacji w karagandyjskim WMSD*, dotyczy integralnej formacji przyszłych kandydatów do kapłaństwa zawartych w kościelnych dokumentach. Autor dysertacji w rozdziale szóstym, *Dane statystyczne dotyczące MWSD w Karagandzie*, przedstawia najważniejsze dane statystyczne dotyczące przyszłych kandydatów do kapłaństwa opierając się na materiałach archiwalnych przechowywanych w seminarium. Ostatni siódmy rozdział, *Problem materialnego utrzymania seminarium*, zawiera informacje dotyczące zagadnień formalno-prawnych oraz kosztów utrzymania seminarium.

Prace wieńczy zakończenie, które jest swoistym podsumowaniem prezentowanych wyników nadań.

Przedstawiona dysertacja staje się kolejnym istotnym ogniwem ukazującym warunki w jakich są przygotowywania kandydaci do kapłaństwa w Kazachstanie. Istotnym się staje aby poziom przygotowań nie odbiegał od wytycznych Stolicy Apostolskiej, Ratio Studiorum, rozwoju duchowego i oczekiwań intelektualnych od absolwentów uczelni wyższych.

Pomimo tak bogatej palety ukazującej społeczno-kulturalno-religijne aspekty przygotowań kandydatów do kapłaństwa rodzi się kilka postulatów dotyczących ubogacenia dysertacji głównie przed publikacją poprzez korektę językową, poprawienie interpunkcji czy niektórych przypisów. Ciekawym z punktu widzenia recenzenta byłoby także zestawienie tak przedstawionych danych z innymi Krajami choćby ościennymi, gdzie także są wzmaganie dotyczące należytego przygotowania przyszłych kapłanów.

Przedstawiona dysertacja doktorska ukazuje wiele cennych informacji jednak mam kilka pytań do doktoranta:

1. Jaka jest opinia Autora dysertacji na temat postrzegania przez innych wyznawców w Kazachstanie - istniejącego Międzydiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Karagandzie?
2. Jaki był powód rezygnacji z posługi zgromadzeń żeńskich i męskich (benedyktyni, jezuici, franciszkanie), którzy opuścili archidiecezję w Karagandzie?
3. Jakie są oczekiwania przełożonych seminarium w lepszej formacji kleryków?

Podsumowanie

Podjęte zagadnienie w niniejszej dysertacji jest bardzo aktualne. To właśnie dziś jesteśmy świadkami różnych przeobrażeń, które mają przełożenie na życie współczesnych ludzi. Tym bardziej w Kraju, gdzie katolicyzm należy do mniejszości należy dostrzec to dobre ziarno, które otoczone odpowiednią opieką będzie mogło przynosić plon obfity. Trzeba zatem wielkiego wsparcia całego Kościoła aby Ci którzy wzrastają w dużo trudniejszych warunkach niż nam przyszło żyć byli należycie formowani i przygotowywani będąc w przyszłości dobrymi kapłanami. To wielkie wyzwanie, które założył sobie doktorant przy wsparciu wybitnego Autorytetu jakim jest ks. prof. Andrzej Zwoliński uważam za zrealizowane.

Biorąc zatem pod uwagę całość przedstawionej do recenzji pracy pt. *Troska o powołania kapłańskie w Kazachstanie od początku XX wieku do 2016 roku. Aspekt pastoralno-socjologiczny.*, stwierdzam, że rozprawa spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym, dlatego z pełnym przekonaniem stawiam więc wniosek Wysokiej Radzie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie o dopuszczenie ks. mgr. lic. Piotra Pytlowanego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

